

សេចក្តីប្រកាសអំពីសិទ្ធិមនុស្ស
ក្នុងរដ្ឋប្បវេណីកម្ពុជា

ការិយាល័យបណ្តុះបណ្តាលការអន្តរកាលនៃគ្រឹះស្ថានសិទ្ធិមនុស្សក្រុងភ្នំពេញ

សេចក្តីប្រកាស
 ថាសកល
 ស្តីពីសិទ្ធិមនុស្ស
 ១៨៤៤-២០០៤

សេចក្តីថ្លែង និង
 យុត្តិធម៌សំរាប់នាំអស់គ្នា

នេះគឺជាការបោះឆ្នោតផ្សាយដោយការិយាល័យឧត្តមស្នងការ
 អង្គការសហប្រជាជាតិទទួលបន្ទុកសិទ្ធិមនុស្សនៅកម្ពុជាក្នុង
 ឱកាសខួបទី៦០ នៃការអនុម័តសេចក្តីប្រកាសជាសកលស្តីពី
 សិទ្ធិមនុស្សឆ្នាំ១៩៤៨ និងខួបទី១៥ នៃការអនុម័តរដ្ឋធម្មនុញ្ញ
 នៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ឆ្នាំ១៩៩៣ ។

អង្គការសហប្រជាជាតិ
 សិទ្ធិមនុស្ស

ការិយាល័យឧត្តមស្នងការទទួលបន្ទុកសិទ្ធិមនុស្ស
 ការិយាល័យប្រចាំកម្ពុជា - ភ្នំពេញ

សេចក្តីប្រកាសអំពីសិទ្ធិមនុស្ស

ភ្នំ ជ័យមនុស្សធម៌

ឯកសារទាក់ទងនឹងកិច្ចការពារសិទ្ធិមនុស្សតាមរដ្ឋមនុស្ស

សម្រាប់កិច្ចព្រមព្រៀងទីក្រុងប៉ារីស

ជំពូក៣ នៃរដ្ឋធម្មនុញ្ញព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជាឆ្នាំ១៩៩៣

អំពីសិទ្ធិ និងករណីយកិច្ចរបស់ប្រជាពលរដ្ឋខ្មែរ

និងមាត្រាពាក់ព័ន្ធដទៃទៀត

សេចក្តីសម្រេចរបស់ក្រុមប្រឹក្សាធម្មនុញ្ញ

ចុះថ្ងៃទី១៧ កក្កដា ២០០៧

បោះពុម្ពផ្សាយដោយការិយាល័យឧត្តមស្នងការ
អង្គការសហប្រជាជាតិទទួលបន្ទុកសិទ្ធិមនុស្ស
ការិយាល័យប្រចាំនៅកម្ពុជា
ខែវិច្ឆិកា ២០០៨

មាតិកា

សេចក្តីផ្តើម.....៧

កិច្ចព្រមព្រៀងស្តីពីដំណោះស្រាយនយោបាយរួមមួយនៃជម្លោះកម្ពុជា
(សម្រង់).....១៣

កិច្ចព្រមព្រៀងស្តីពីអធិបតេយ្យភាព ឯករាជ្យ បូរណភាព និងភាពមិនអាច
រំលោភបាននៃទឹកដី អព្យាក្រឹត្យភាព និងឯកភាពជាតិរបស់កម្ពុជា.....១៨

សេចក្តីថ្លែងការណ៍ស្តីពីការស្តារ និងការកសាងប្រទេសកម្ពុជាឡើងវិញ
(សម្រង់).....១៩

រដ្ឋធម្មនុញ្ញនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា (សម្រង់).....២១

ជំពូកទី២: អំពីព្រះមហាក្សត្រ.....២២

ជំពូកទី៣: អំពីសិទ្ធិ និងករណីយកិច្ចរបស់ប្រជាពលរដ្ឋខ្មែរ.....២២

ជំពូកទី៤: អំពីរបបនយោបាយ.....៣២

ជំពូកទី៦: អំពីអប់រំ វប្បធម៌ និងសង្គមកិច្ច.....៣៣

ជំពូកទី១១: អំពីអំណាចតុលាការ.....៣៥

សេចក្តីសម្រេចរបស់ក្រុមប្រឹក្សាធម្មនុញ្ញ លេខ០៩២/០០៣/២០០៧
ចុះថ្ងៃទី១០ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០០៧ ពាក់ព័ន្ធនឹងការអនុវត្តន៍សន្ធិសញ្ញា
សិទ្ធិមនុស្សអន្តរជាតិធានាដោយតុលាការកម្ពុជា.....៣៧

សេចក្តីប្រកាសទំព័រសិទ្ធិមនុស្ស ក្នុង

រដ្ឋធម្មនុញ្ញកម្ពុជា

សេចក្តីផ្តើម

កិច្ចព្រមព្រៀងទីក្រុងប៉ារីស ឆ្នាំ១៩៩១ ដែលបានបញ្ចប់
ជាផ្លូវការនូវជម្លោះកម្ពុជា បានបង្កើតបម្រុងសិទ្ធិមនុស្សអន្តរជាតិជា
មូលដ្ឋានមួយ សំរាប់សន្តិភាពជាអមតៈនៅកម្ពុជា ។ មាត្រា១៥ នៃ
កិច្ចព្រមព្រៀងស្តីពីដំណោះស្រាយនយោបាយរួមមួយនៃជម្លោះកម្ពុជា
ថែមថា :

*“ជនគ្រប់រូបនៅកម្ពុជា និងជនរៀនសូត្រ និងជនផ្លាស់ប្តូរ
ទីកន្លែងកម្ពុជា ត្រូវមានសិទ្ធិ និងសេរីភាពដូចមានថែរក្សាសេចក្តី
ប្រកាសជាសកលស្តីពីសិទ្ធិមនុស្ស និងលិខិតុបករណ៍សិទ្ធិមនុស្សអន្តរ
ជាតិដទៃទៀតដែលពាក់ព័ន្ធ” ។*

ហត្ថលេខីទាំងអស់បានធ្វើការប្តេជ្ញាចិត្តមួយដ៏ជាក់លាក់ដើម្បី
ធានាការគោរពសិទ្ធិមនុស្ស នៅកម្ពុជា គាំទ្រសិទ្ធិប្រជាពលរដ្ឋខ្មែរ
ក្នុងការលើកស្ទួយ និងការការពារសិទ្ធិមនុស្ស ហើយចាត់វិធានការ
ដ៏មានប្រសិទ្ធភាព “ដើម្បីធានាថា នយោបាយ និងការប្រព្រឹត្តិអតីត
កាល មិនអនុញ្ញាតឱ្យវិលត្រឡប់មកវិញឡើយ” ។

កិច្ចព្រមព្រៀងនេះ ក៏បានចែងអំពីការដាក់បញ្ចូលនូវសេចក្តីប្រកាសជាសកលស្តីពីសិទ្ធិមនុស្ស ទៅក្នុងរដ្ឋធម្មនុញ្ញកម្ពុជា។ ឧបសម្ព័ន្ធទី៥ នៃកិច្ចព្រមព្រៀងនេះចែងថា :

“ ប្រវត្តិសាស្ត្រថ្មីៗ ប្រកបដោយសោកនាដកម្មនៅកម្ពុជា ទាមទារឱ្យមានវិធានការពិសេសដើម្បីធានាការការពារសិទ្ធិមនុស្ស ។ ហេតុដូច្នោះ រដ្ឋធម្មនុញ្ញត្រូវរួមមានសេចក្តីថ្លែងការណ៍មួយ អំពីសិទ្ធិជាមូលដ្ឋាន នៅក្នុងនោះមានសិទ្ធិមានជីវិតរស់នៅ សេរីភាពរបស់បុគ្គល សន្តិសុខ សេរីភាពក្នុងការធ្វើដំណើរ សេរីភាពក្នុងជំនឿសាសនា រួមប្រជុំគ្នា និងបង្កើតសមាគម រួមទាំងការបង្កើតគណបក្សនយោបាយ និងសហជីព ដំណើរការតុលាការត្រឹមត្រូវ និងភាពស្មើគ្នាចំពោះមុខច្បាប់ ការការពារកុំឱ្យមានការដកហូតកម្មសិទ្ធិតាមតែទំនើងចិត្ត ឬការដកហូតកម្មសិទ្ធិឯកជន ដោយគ្មានការសងជម្ងឺចិត្តដ៏ត្រឹមត្រូវ និងសេរីភាព ដោយគ្មានការប្រកាន់រើសអើងពូជសាសន៍ ជនជាតិ ជំនឿសាសនា ឬភេទឡើយ ។ រដ្ឋធម្មនុញ្ញ ត្រូវហាមឃាត់នូវការអនុវត្តច្បាប់ឧក្រិដ្ឋទៅលើឧក្រិដ្ឋកម្មដែលកើតឡើងក្នុងអតីតកាល ។ សេចក្តីប្រកាស ត្រូវសម្របទៅនឹងប្រការទាំងឡាយនៃសេចក្តីប្រកាសជាសកល ស្តីពីសិទ្ធិមនុស្ស ព្រមទាំងកិច្ចព្រមព្រៀងអន្តរជាតិដទៃទៀតដែលពាក់ព័ន្ធ ។ បុគ្គលដែលត្រូវគេរំលោភបំពាន មានសិទ្ធិប្តឹងទៅតុលាការ ដើម្បីកាត់សេចក្តី និងធ្វើឱ្យគោរពសិទ្ធិទាំងអស់នេះ ”។

ស្របតាមបទបញ្ញត្តិនេះ រដ្ឋធម្មនុញ្ញឆ្នាំ១៩៩៣ នៃព្រះរាជា

ណាចក្រកម្ពុជា បញ្ចូលសេចក្តីប្រកាសមួយស្តីពីសិទ្ធិជាមូលដ្ឋាន ក្នុង ជំពូកទី៣ អំពីសិទ្ធិ និងករណីយកិច្ចរបស់ប្រជាពលរដ្ឋខ្មែរ ។ បទបញ្ញត្តិ មួយចំនួនទៀតនៃរដ្ឋធម្មនុញ្ញ ក៏មានចែងផងដែរអំពីការការពារសិទ្ធិ មនុស្ស ហើយត្រូវបានបញ្ចូលក្នុងកម្រងច្បាប់នេះ ។

កិច្ចព្រមព្រៀងទីក្រុងប៉ារីស បានបញ្ចូលការប្តេជ្ញាចិត្តមួយដ៏ ជាក់លាក់ក្នុងការផ្តល់សេចក្តីសន្តិសុខសិទ្ធិមនុស្សអន្តរជាតិនានា ។ អាស្រ័យហេតុនេះ កម្ពុជាបានក្លាយជាភាគីនៃសន្ធិសញ្ញាទាំងឡាយ ខាងក្រោមនេះ :

- អនុសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីការបំបាត់រាល់ទម្រង់នៃការរើសអើង ពូជសាសន៍ (២៨ ធ្នូ ១៩៤៨)
  - កតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិសេដ្ឋកិច្ច សង្គមកិច្ច និង វប្បធម៌ (២៦ សីហា ១៩៩២)
  - កតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងសិទ្ធិនយោបាយ (២៦ សីហា ១៩៩២)
  - អនុសញ្ញាស្តីពីការបំបាត់រាល់ទម្រង់នៃការរើសអើងប្រឆាំង នឹងស្ត្រីភេទ (១៤ វិច្ឆិកា ១៩៩២)
  - អនុសញ្ញាប្រឆាំងការធ្វើទារុណកម្ម និងការប្រព្រឹត្តមកលើខ្លួន ឬទណ្ឌកម្មដទៃទៀតដែលហោរហៅ អមនុស្សធម៌ ឬបណ្តោក បន្ទាប (១៤ វិច្ឆិកា ១៩៩២)
- និងពិធីសារបន្ថែមនៃអនុសញ្ញានេះ (២៩ មេសា ២០០៧)

- អនុសញ្ញាស្តីពីសិទ្ធិកុមារ (១៤ វិច្ឆិកា ១៩៩២)
និងពិធីសារបន្ថែមពីរនៃអនុសញ្ញានេះ ។

ម្យ៉ាងវិញទៀត កម្ពុជាបានចុះហត្ថលេខាលើអនុសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីការការពារសិទ្ធិកម្មករទេសន្តរប្រវេសន៍ និងសមាជិកគ្រួសារទាំងអស់របស់ពួកគេ អនុសញ្ញាស្តីពីសិទ្ធិជនពិការ និងពិធីសារបន្ថែមនៃអនុសញ្ញានេះ ព្រមទាំង ពិធីសារបន្ថែមនៃកតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងសិទ្ធិនយោបាយ និងអនុសញ្ញាស្តីពីការបំបាត់រាល់ទម្រង់នៃការរើសអើងប្រឆាំងនឹងស្ត្រីភេទ ពាក់ព័ន្ធនឹងនីតិវិធីបណ្តឹងបុគ្គល ។ ការចុះហត្ថលេខាលើសន្ធិសញ្ញានេះ បង្ហាញអំពីចេតនារបស់រដ្ឋាភិបាល ក្នុងការផ្តល់សេចក្តីបំណងនៅពេលដ៏ខ្លាំងមុខ ។

មាត្រា៣១ នៃរដ្ឋធម្មនុញ្ញ ធានាការពារសន្ធិសញ្ញានីមួយៗទាំងនេះថាជាផ្នែកមួយនៃច្បាប់ជាតិ ហើយមាត្រា៤៨ ផ្តល់ការការពារបន្ថែមទៀត ទៅលើអនុសញ្ញាស្តីពីសិទ្ធិកុមារ ។

ក្រុមប្រឹក្សាធម្មនុញ្ញ គឺជាស្ថាប័នមួយដែលបានបង្កើតឡើងដើម្បីធានាការគោរពរដ្ឋធម្មនុញ្ញ ។ នៅក្នុងសេចក្តីសម្រេចរបស់ខ្លួន ចុះថ្ងៃទី១០ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០០៧ ក្រុមប្រឹក្សាធម្មនុញ្ញបានបញ្ជាក់ជាថ្មីអំពីការអនុវត្តន៍សន្ធិសញ្ញាសិទ្ធិមនុស្សអន្តរជាតិធានា នៅក្នុងច្បាប់កម្ពុជា ហើយបានលើកកម្ពស់ក្រុមប្រឹក្សា ក្នុងការសម្រេចករណីរឿងផ្សេងៗ ចៅក្រមត្រូវយកច្បាប់កម្ពុជាទាំងអស់មកពិចារណា “រួមទាំងរដ្ឋធម្មនុញ្ញដែលជាច្បាប់កំពូល និងច្បាប់ឯទៀតដែលនៅជាធរមាន ព្រមទាំងអនុ

សញ្ញាអន្តរជាតិទាំងអស់ដែលកម្ពុជាបានទទួលស្គាល់.....”

អាស្រ័យហេតុនេះ សិទ្ធិជនគ្រប់រូបនៅកម្ពុជា គួរត្រូវបានគោរពយ៉ាងពេញលេញដោយច្បាប់កម្ពុជា ក្រោមរដ្ឋធម្មនុញ្ញ ស្របតាមគោលការណ៍នីតិវដ្ត ។

កិច្ចព្រមព្រៀងទីក្រុងប៉ារីស បានកំណត់ឱ្យអង្គការសហប្រជាជាតិបន្តបង្កើនស្ថានភាពសិទ្ធិមនុស្សនៅកម្ពុជា បន្ទាប់ពីសម័យអន្តរកាល ហើយបច្ចុប្បន្ន មុខងារនេះ បាននឹងកំពុងបំពេញដោយតំណាងពិសេសរបស់លោកអគ្គលេខាធិការ ស្របតាមអាណត្តិដែលផ្តល់ដោយក្រុមប្រឹក្សាសិទ្ធិមនុស្ស ។

ការិយាល័យឧត្តមស្នងការអង្គការសហប្រជាជាតិទទួលបន្ទុកសិទ្ធិមនុស្ស បានរក្សាទុកការិយាល័យមួយប្រចាំនៅកម្ពុជា តាំងពីឆ្នាំ ១៩៩៣ ដោយមានការយល់ព្រមពីរាជរដ្ឋាភិបាល។ ការិយាល័យប្រចាំនៅកម្ពុជា គឺជាការិយាល័យមួយក្នុងចំណោមការិយាល័យប្រចាំតំបន់ដទៃទៀត ដែលការិយាល័យឧត្តមស្នងការអង្គការសហប្រជាជាតិទទួលបន្ទុកសិទ្ធិមនុស្ស បានរក្សាទុកនៅក្នុងប្រទេសនានាជុំវិញពិភពលោក ។

*ការិយាល័យឧត្តមស្នងការអង្គការសហប្រជាជាតិទទួលបន្ទុកសិទ្ធិមនុស្ស
នៅកម្ពុជា ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០០៨*

**កិច្ចប្រមាញ់ស្តីពីដំណោះស្រាយនយោបាយរដ្ឋប្បវេណី
នៃជម្លោះកម្ពុជា (សង្គ្រាម)**

*ចុះហត្ថលេខាដោយបណ្តារដ្ឋដែលបានចូលរួមក្នុងសន្តិសុខក្រុងប៉ារីស
ស្តីពីកម្ពុជា កាលពីថ្ងៃទី២៣ តុលា ១៩៩១ ហើយត្រូវបាន
អនុម័តដោយក្រុមប្រឹក្សាសន្តិសុខអង្គការសហប្រជាជាតិ
តាមសេចក្តីសម្រេចលេខ S/RES/718 (1991) ចុះថ្ងៃទី៣១ តុលា ១៩៩១
និងដោយមហាសន្និបាតអង្គការសហប្រជាជាតិ
តាមសេចក្តីសម្រេចលេខ 46/18 ចុះថ្ងៃទី២០ វិច្ឆិកា ១៩៩១*

បណ្តារដ្ឋដែលបានចូលរួមក្នុងសន្តិសុខក្រុងប៉ារីស ស្តីពី
កម្ពុជា [...],
នៅចំពោះវត្តមាន នៃលោកអគ្គលេខាធិការអង្គការសហ
ប្រជាជាតិ

ដើម្បីថែរក្សា និងការពារ អធិបតេយ្យភាព ឯករាជ្យ
បូរណភាព និងភាពមិនអាចរំលោភបាននៃដែនដីអព្យាក្រឹតភាព និង
ឯកភាពជាតិរបស់កម្ពុជា

ដោយមង្គល ស្តារឡើងវិញ និងថែរក្សាសន្តិភាពនៅកម្ពុជា
ជំរុញការបង្រួបបង្រួមជាតិ និងធានាឱ្យប្រជាជនកម្ពុជាប្រើប្រាស់សិទ្ធិ
ស្ម័គ្រចិត្តតាមរយៈការបោះឆ្នោតដោយសេរី និងត្រឹមត្រូវ

ដោយភ្ញើជាក់ថា មានតែដំណោះស្រាយនយោបាយរួមមួយ សម្រាប់ជម្លោះកម្ពុជាទេ ទើបបានជាដំណោះស្រាយមួយយុត្តិធម៌ និង យូរអង្វែង ហើយនិងរួមភាគទានដល់សន្តិភាព និងសន្តិសុខក្នុងតំបន់ និងអន្តរជាតិ [...]

ដោយទទួលស្គាល់ថា ប្រវត្តិសាស្ត្រថ្មីៗ ប្រកបដោយសោក ទាបកម្មរបស់កម្ពុជា ទាមទារអោយមានវិធានការពិសេស ដើម្បីធានា ការពារសិទ្ធិមនុស្ស និងការមិនវិលត្រឡប់មកវិញនៃនយោបាយ និង អំពើប្រព្រឹត្តិអតីតកាល

បានព្រមព្រៀង ដូចតទៅនេះ :...

[នេះគ្រាន់តែជាសម្រង់នៃជំពូក និងបទប្បញ្ញត្តិទាំងឡាយដែលទាក់ ទងនឹងសិទ្ធិមនុស្ស ដែលមានចែងនៅក្នុងកិច្ចព្រមព្រៀងសន្តិភាព ទីក្រុងប៉ារីសប៉ុណ្ណោះ]

តារាងទី ៧

សិទ្ធិមនុស្ស

មាត្រាទី ១៥

១- មនុស្សគ្រប់រូបនៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា និងជនភៀសខ្លួន និងជនផ្លាស់ប្តូរទីកន្លែងនៅកម្ពុជាទាំងអស់ ត្រូវមានសិទ្ធិនិងសេរីភាព ដែលមានចែងនៅក្នុងសេចក្តីប្រកាសជាសកលស្តីពីសិទ្ធិមនុស្សនិងក្នុង បណ្តាកិច្ចព្រមព្រៀងអន្តរជាតិទាំងឡាយដែលពាក់ព័ន្ធដល់ ស្តីពីសិទ្ធិ មនុស្ស ។

២- ដើម្បីសម្រេចទិសដៅនេះ :

ក- ប្រទេសកម្ពុជាសន្យាថានឹង :

- ធានាគោរព និងប្រតិបត្តិតាមសិទ្ធិមនុស្ស និងសេរីភាពជាមូលដ្ឋាននៅកម្ពុជា
- គាំទ្រសិទ្ធិរបស់ពលរដ្ឋកម្ពុជាទាំងអស់ ក្នុងការធ្វើសកម្មភាពដែលជំរុញ និងការពារសិទ្ធិមនុស្ស និងសេរីភាពជាមូលដ្ឋាន
- ចាត់បណ្តាវិធានការដ៏មានប្រសិទ្ធភាពដើម្បីធានាថា នយោបាយ និងអំពើប្រព្រឹត្តិក្នុងអតីតកាល មិនត្រូវបានអនុញ្ញាតឱ្យវិលត្រឡប់មកវិញដាច់ខាត
- ចូលរួម កិច្ចព្រមព្រៀងជាអន្តរជាតិទាំងឡាយដែលពាក់ព័ន្ធដល់សិទ្ធិមនុស្ស

ខ- ហត្ថលេខីផ្សេងៗទៀតនៃកិច្ចព្រមព្រៀងនេះ សន្យាថា ជួយជំរុញ និងលើកទឹកចិត្តដល់ការគោរព និងប្រតិបត្តិតាមសិទ្ធិមនុស្ស និងសេរីភាពជាមូលដ្ឋាននៅក្នុងកម្ពុជា ដូចដែលមានចែងនៅក្នុងកិច្ចព្រមព្រៀងអន្តរជាតិទាំងឡាយនិងសេចក្តីសម្រេចចិត្តទាំងឡាយរបស់មហាសន្និបាត អ.ស.ប ដែលទាក់ទងនឹងបញ្ហានេះ ដើម្បី ជាពិសេសការពារទប់ទល់នឹងការកើតឡើងវិញ ការរំលោភសិទ្ធិមនុស្សជាថ្មី ទៀត ។ [...]

មាត្រាទី ១៧

ក្រោយពីរយៈកាលអន្តរកាល ត្រូវបានបញ្ចប់ គណៈកម្មការ
អ.ស.ប ស្តីពីសិទ្ធិមនុស្ស តប្បិបន្តការតាមដានឱ្យបានដិតដល់ពីស្ថាន
ភាពសិទ្ធិមនុស្សនៅកម្ពុជា ហើយបើចាំបាច់មានរួមទាំងការតែងតាំង
អ្នកធ្វើកំណត់ហេតុពិសេសម្នាក់ ដែលត្រូវធ្វើរបាយការណ៍ប្រចាំឆ្នាំ
ស្តីពីលទ្ធផលនៃការរកឃើញរបស់ខ្លួន ជូនទៅគណៈកម្មការ និង
មហាសន្និបាត ។ [...]

តារាងទី ៧

គោលការណ៍សម្រាប់ជំនួញមន្ត្រីមួយរបស់កម្ពុជា

មាត្រាទី ២៧

បណ្តាគោលការណ៍ជាមូលដ្ឋាន ដោយរួមទាំងគោលការណ៍
ស្តីពីសិទ្ធិមនុស្ស និងសេរីភាពជាមូលដ្ឋាន ក៏ដូចជាគោលការណ៍ស្តីពី
លក្ខន្តិកៈរបស់កម្ពុជាជាប្រទេសអព្យាក្រឹតមួយ ហើយដែលត្រូវបញ្ចូល
ក្នុងរដ្ឋធម្មនុញ្ញកម្ពុជាថ្មីនោះ គឺមានចែងនៅក្នុងឧបម្ព័ន្ធទី៥ ។ [...]

ឧបសម្ព័ន្ធទី ៥

បណ្តាគោលការណ៍សម្រាប់ជំនួញមន្ត្រីមួយរបស់កម្ពុជា

១- រដ្ឋធម្មនុញ្ញ គឺជាច្បាប់កំពូលរបស់ប្រទេស ។ គេអាច
ធ្វើការកែប្រែរដ្ឋធម្មនុញ្ញនេះបាន លុះត្រាតែមានរបៀបរបបចាត់តាំង
មួយទាក់ទងដល់ការយល់ព្រមពីអង្គការនីតិបញ្ញត្តិ ការធ្វើប្រជាមតិ ឬ
ក៏ដោយវិធីទាំងពីរនេះតែម្តង ។

២- ប្រវត្តិសាស្ត្រថ្មីៗ ប្រកបដោយសោកនាដកម្មនៅកម្ពុជា ទាមទារឱ្យមានវិធានការពិសេស ដើម្បីធានាការការពារសិទ្ធិមនុស្ស ។ ហេតុដូច្នោះ រដ្ឋធម្មនុញ្ញ ត្រូវរួមមានសេចក្តីថ្លែងការណ៍មួយអំពីសិទ្ធិជា មូលដ្ឋាន នៅក្នុងនោះមាន សិទ្ធិក្នុងការមានជីវិតរស់នៅ សេរីភាព របស់បុគ្គល សន្តិសុខ សេរីភាពក្នុងការធ្វើដំណើរ សេរីភាពក្នុងជំនឿ សាសនា ការរួមប្រជុំគ្នា និងការបង្កើតសមាគម រួមមានគណបក្ស នយោបាយ និងសហជីព ដំណើរការតុលាការត្រឹមត្រូវ និងភាពស្មើគ្នា ចំពោះមុខច្បាប់ ការការពារកុំអោយមានការដកហូតកម្មសិទ្ធិដោយ វិធីផ្តាច់ការ ឬការដកហូតកម្មសិទ្ធិឯកជនដោយគ្មានការសងជម្ងឺចិត្តដ៏ ត្រឹមត្រូវ និងសេរីភាពដោយគ្មានការប្រកាន់ជើងអើងពូជសាសន៍ ជន ជាតិ ជំនឿសាសនាឬភេទឡើយ។ រដ្ឋធម្មនុញ្ញ ត្រូវហាមឃាត់នូវការ អនុវត្តច្បាប់ឧក្រិដ្ឋ ទៅលើឧក្រិដ្ឋកម្មដែលកើតឡើងក្នុងអតីតកាល ។ សេចក្តីប្រកាស ត្រូវសមស្របទៅនឹងប្រការទាំងឡាយនៃសេចក្តីប្រកាស ជាសកលអំពីសិទ្ធិមនុស្ស ព្រមទាំងកិច្ចព្រមព្រៀងអន្តរជាតិដទៃទៀត ដែលពាក់ព័ន្ធ ។ បុគ្គលដែលត្រូវគេរំលោភបំពាន មានសិទ្ធិប្តឹងទៅ តុលាការដើម្បីកាត់សេចក្តី និងធ្វើឱ្យគេគោរពសិទ្ធិទាំងអស់នេះ ។

៣- រដ្ឋធម្មនុញ្ញ ត្រូវប្រកាសអំពីលក្ខន្តិកៈប្រទេសកម្ពុជាជា រដ្ឋអធិបតេយ្យ ឯករាជ និងអព្យាក្រឹតមួយ និងអំពីឯកភាពជាតិរបស់ ប្រជាជនកម្ពុជា ។

៤- រដ្ឋធម្មនុញ្ញត្រូវប្រកាសថា កម្ពុជានឹងអនុវត្តប្រព័ន្ធប្រជា

វិបត្តិយុទ្ធសាស្ត្រ ដោយឈរលើមូលដ្ឋានពហុបក្ស ។ រដ្ឋធម្មនុញ្ញ ត្រូវកំណត់ឱ្យមានការបោះឆ្នោតដ៏ត្រឹមត្រូវ និងតាមកាលវេលា។ រដ្ឋធម្មនុញ្ញ ត្រូវអនុញ្ញាតសិទ្ធិសម្រាប់បោះឆ្នោត និងឈរឈ្មោះឱ្យគេបោះឆ្នោតតាមរបៀបបោះឆ្នោតដោយសកល និងស្មើភាព។ រដ្ឋធម្មនុញ្ញ ត្រូវអនុញ្ញាតឱ្យមានការបោះឆ្នោតដោយសម្ងាត់ ដោយតម្រូវឱ្យទម្រង់បែបបទនៃការបោះឆ្នោត ត្រូវផ្តល់ឱកាសគ្រប់គ្រាន់ និងសមរម្យ ដើម្បីរៀបចំ និងចូលរួមក្នុងដំណើរការបោះឆ្នោត ។

៥- ត្រូវបង្កើតអង្គការតុលាការមួយឯករាជ ដែលត្រូវមានអំណាចដាក់ឱ្យអនុវត្តបណ្តាសិទ្ធិដែលមានចែងក្នុងរដ្ឋធម្មនុញ្ញ ។ [...]

**កិច្ចព្រមព្រៀងទាក់ទងទៅនឹងអធិបតេយ្យភាព ឯករាជ្យ
បូរណភាព និងភាពមិនអាចរំលោភបាននៃដែនដី
អព្យាក្រឹតភាព និងឯកភាពជាតិរបស់កម្ពុជា
ចុះហត្ថលេខាដោយបណ្តារដ្ឋដែលបានចូលរួមក្នុងសន្និសីទទីក្រុងបារីស
ស្តីពីកម្ពុជា កាលពីថ្ងៃទី២៣ តុលា ១៩៩១ ហើយត្រូវបាន
អនុម័តដោយក្រុមប្រឹក្សាសន្តិសុខអង្គការសហប្រជាជាតិ
តាមសេចក្តីសម្រេច S/RES/718 (1991) ចុះថ្ងៃទី៣១ តុលា ១៩៩១
និងដោយមហាសន្និបាតអង្គការសហប្រជាជាតិ
តាមសេចក្តីសម្រេច 46/18 ចុះថ្ងៃទី២០ វិច្ឆិកា ១៩៩១**

[មាត្រា៣១នៃកិច្ចព្រមព្រៀងនេះបានត្រួតពិនិត្យឡើងវិញនូវរាល់ពាក្យពេជន៍នៃ
មាត្រា១៥ខាងលើ អាស្រ័យហេតុនេះយើងមិនបានដកស្រង់យកមកចុះផ្សាយ
ឡើងវិញនៅក្នុងផ្នែកនេះទេ]

សេចក្តីថ្លែងការណ៍ស្តីពីការស្តារ និងការកសាង

ប្រទេសកម្ពុជាឡើងវិញ (សង្រួម)

*ចុះហត្ថលេខាដោយបណ្តាជនដែលបានចូលរួមក្នុងសន្និសីទទីក្រុងហាវីស
ស្តីពីកម្ពុជា កាលពីថ្ងៃទី២៣ តុលា ១៩៩១ ហើយត្រូវបាន
អនុម័តដោយក្រុមប្រឹក្សាសន្តិសុខអង្គការសហប្រជាជាតិ
តាមសេចក្តីសម្រេចលេខ S/RES/718 (1991) ចុះថ្ងៃទី៣១ តុលា ១៩៩១
និងដោយមហាសន្និបាតអង្គការសហប្រជាជាតិ
តាមសេចក្តីសម្រេចលេខ 46/18 ចុះថ្ងៃទី២០ វិច្ឆិកា ១៩៩១*

១- ទិសដៅជាបឋម នៃការកសាងប្រទេសកម្ពុជាឡើងវិញ គឺជាការរីកចម្រើន នៃប្រជាជាតិ និងប្រជាជនកម្ពុជា ដោយគ្មានការ ប្រកាន់ជើងឆើន ឬការធ្វើអោយខូចប្រយោជន៍ ហើយដោយគោរព យ៉ាងពេញលេញដល់សិទ្ធិមនុស្ស និងសេរីភាពជាមូលដ្ឋានសម្រាប់ជន គ្រប់រូប ។ ដើម្បីសម្រេចឱ្យបានគោលដៅនេះ គឺត្រូវទាមទារការ អនុវត្តន៍ដ៏ពេញលេញនូវដំណោះស្រាយនយោបាយរួមមួយ ។

[...]

រដ្ឋមន្ត្រីទទួលនិទ្ទេសនាជាលោកប្រតិភូមូលី (សម្រាប់)

*អនុម័តដោយសភាមន្ត្រីកាលពីថ្ងៃទី២១ កញ្ញា ១៩៩៣ ហើយ
ត្រូវបានប្រកាសឱ្យប្រើដោយព្រះមហាក្សត្រកាលពីថ្ងៃទី២៤ កញ្ញា ១៩៩៣
រដ្ឋមន្ត្រីនេះ ត្រូវបានធ្វើវិសោធនកម្មក្នុងឆ្នាំ១៩៩៤ ១៩៩៩ ២០០៤
និងឆ្នាំ២០០៦*

ប្តូរតំណែង

យើងប្រថាប់ស្រ្តីខ្មែរ

ដែលធ្លាប់មានអារម្មណ៍ខ្ពស់ខ្ពង់ខ្ពស់ ប្រទេសជាតិស្តុកស្តម្ភ ធំ
ទូលាយ ធំឡើងរុងរឿង កិត្យានុភាពខ្ពង់ខ្ពស់ ភ្លឺចែងចាងដូចពេជ្រ
ពណ្ណរាយ

បានធ្លាក់ខ្លួនដីសែនរន្ធត់ក្នុងអំឡុងពិរទសវត្សចុងក្រោយនេះ ឆ្លង
កាត់ទុក្ខសោក វិនាសអន្តរាយ ទ្រុឌទ្រោម ឱនថយមហាសោកស្តាយ

បានភ្ញាក់រលឹក ក្រោកឈរឡើង ចងចាប់អន្ទះមោះមុត ប្តូរផ្តាច់
រូបរម្មជាតិប្រឹងឯកភាពជាតិ រក្សាការពារទឹកដីកម្ពុជា អធិបតេយ្យ
ថ្លៃថ្នូរ និងអារម្មណ៍អង្គរដ៏បរវរ កសាងប្រទេសជាតិឱ្យទៅជា “កោះ
សន្តិភាព” ឡើងវិញ ផ្អែកលើប្រព័ន្ធប្រជាធិបតេយ្យ សេរីពហុបក្ស
ធានាសិទ្ធិមនុស្ស គោរពច្បាប់ ទទួលខុសត្រូវខ្ពស់ ចំពោះវាសនា

អនាគតជាតិ ឱ្យបានឈានឡើង រីកចម្រើនលូតលាស់ សម្បូររុងរឿង
ជាតិថ្មីនិរន្តរ៍ ។

ក្នុងឆ្នាំ: មោះមួតទេ:

**យើងសរសេរចារឹកក្នុងរដ្ឋធម្មនុញ្ញនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា
ដូចតទៅ :.....**

[នេះគ្រាន់តែជាសម្រង់រដ្ឋធម្មនុញ្ញនៃជំពូក និងមាត្រាដែលចារឹកទុក
ពីបទប្បញ្ញត្តិទាំងឡាយដែលទាក់ទងនឹងសិទ្ធិមនុស្សប៉ុណ្ណោះ]

ជំពូកទី២: អំពីព្រះមហាក្សត្រ

មាត្រា ៨ :

**ព្រះមហាក្សត្រ ព្រះអង្គទ្រង់ជាតំណាងនៃឯកភាពជាតិ និង
និរន្តរភាពជាតិ ។**

**ព្រះមហាក្សត្រ ទ្រង់ជាអ្នកធានាឯករាជ្យជាតិ អធិបតេយ្យ
និងបូរណភាពទឹកដីនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ទ្រង់ជាអ្នកធានាការ
គោរពសិទ្ធិ និងសេរីភាពរបស់ប្រជាពលរដ្ឋ និងការគោរពសន្តិសុខ
អន្តរជាតិ ។ [...]**

ជំពូកទី ៣: អំពីសិទ្ធិ និងតុលាការ និងសម្របសម្រួលសេចក្តីផ្តើម

មាត្រា ៣១ :

ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ទទួលស្គាល់ និងគោរពសិទ្ធិមនុស្ស

**ដូចមានចែងក្នុងធម្មនុញ្ញនៃអង្គការសហប្រជាជាតិ សេចក្តីប្រកាសជា
សកលស្តីពីសិទ្ធិមនុស្ស និងកតិកាសញ្ញា ព្រមទាំងអនុសញ្ញាទាំងឡាយ
ទាក់ទងទៅនឹងសិទ្ធិមនុស្ស សិទ្ធិនារី និងសិទ្ធិកុមារ ។**

[ចំណាំ: សន្និសីទសំខាន់ៗដែលប្រទេសកម្ពុជាបានទទួលស្គាល់ រួម
មានអនុសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីការលប់បំបាត់រាល់ទម្រង់នៃការរើសអើង
ពូជសាសន៍(១៩៤៨) អនុសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិសេដ្ឋកិច្ច សង្គម
កិច្ច និងវប្បធម៌ (១៩៩២) អនុសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និង
សិទ្ធិនយោបាយ (១៩៩២) អនុសញ្ញាស្តីពីការលប់បំបាត់រាល់ទម្រង់
នៃការរើសអើងប្រឆាំងនឹងស្ត្រីភេទ (១៩៩២) អនុសញ្ញាប្រឆាំងនឹង
ការធ្វើទារុណកម្ម និងការប្រព្រឹត្ត ឬទណ្ឌកម្មដទៃទៀត ដែលឃោរ
ឃៅ អមនុស្សធម៌ និងបន្ទាបបន្ថោក (១៩៩២)
និងពិធីសារបន្ថែម នៃអនុសញ្ញានេះ (២០០៧)
និងអនុសញ្ញាស្តីពីសិទ្ធិកុមារ (១៩៩២)
ព្រមទាំងពិធីសារបន្ថែមទាំងពីរនៃអនុសញ្ញានេះ]

**ប្រជាពលរដ្ឋខ្មែរមានភាពស្មើគ្នាចំពោះមុខច្បាប់ មានសិទ្ធិសេរី
ភាព និងករណីយកិច្ចដូចគ្នាទាំងអស់ ដោយឥតប្រកាន់ពូជសាសន៍
ពណ៌សម្បុរ ភេទ ភាសា ជំនឿសាសនា ធីត្តាការនយោបាយ ដើម
កំណើតជាតិ ឋានៈសង្គម ធនធាន ឬស្ថានភាពដទៃទៀតឡើយ ។**

**ការប្រើសិទ្ធិ សេរីភាពផ្ទាល់ខ្លួនរបស់បុគ្គលម្នាក់ៗ មិនត្រូវឱ្យ
ប៉ះពាល់ដល់សិទ្ធិ សេរីភាពអ្នកដទៃឡើយ ។ ការប្រើសិទ្ធិ សេរីភាព**

នេះ ត្រូវប្រព្រឹត្តតាមលក្ខខណ្ឌកំណត់ក្នុងច្បាប់ ។

មាត្រា ៣២ :

ជនគ្រប់រូប មានសិទ្ធិរស់រានមានជីវិត មានសេរីភាព និង សន្តិសុខផ្ទាល់ខ្លួន ។

ទោសប្រហារជីវិតមិនត្រូវអោយមានឡើយ ។

មាត្រា ៣៣ :

ប្រជាពលរដ្ឋខ្មែរមិនអាចត្រូវបានដកសញ្ជាតិ និងទេស ឬចាប់ បញ្ជូនខ្លួនទៅឱ្យប្រទេសក្រៅណាមួយឡើយ លើកលែងតែមានកិច្ច ព្រមព្រៀងជាមួយគ្នាទៅវិញទៅមក ។

ប្រជាពលរដ្ឋខ្មែរដែលកំពុងរស់នៅឯបរទេសត្រូវបានរដ្ឋគាំពារ ការទទួលសញ្ជាតិខ្មែរ ត្រូវកំណត់ក្នុងច្បាប់ ។

មាត្រា ៣៤ : - ថ្មី

ប្រជាពលរដ្ឋខ្មែរទាំងពីរភេទ មានសិទ្ធិបោះឆ្នោត និងអាច ឈរឈ្មោះឱ្យគេបោះឆ្នោត ។

ប្រជាពលរដ្ឋខ្មែរទាំងពីរភេទ ដែលមានអាយុយ៉ាងតិច១៨ឆ្នាំ មានសិទ្ធិបោះឆ្នោត ។

ប្រជាពលរដ្ឋខ្មែរទាំងពីរភេទ ដែលមានអាយុយ៉ាងតិច២៥ឆ្នាំ

អាចឈរឈ្មោះឱ្យគេបោះឆ្នោត ជ្រើសតាំងជាតំណាងរាស្ត្រ ។

ប្រជាពលរដ្ឋខ្មែរទាំងពីរភេទ ដែលមានអាយុយ៉ាងតិច៤០ឆ្នាំ
អាចឈរឈ្មោះឱ្យគេបោះឆ្នោតជ្រើសតាំងជាសមាជិកព្រឹទ្ធសភា ។

បទប្បញ្ញត្តិបន្ថយសិទ្ធិបោះឆ្នោត និងសិទ្ធិឈរឈ្មោះឱ្យគេបោះ
ឆ្នោត ត្រូវចែងក្នុងច្បាប់បោះឆ្នោត ។

មាត្រា ៣៥ :

ប្រជាពលរដ្ឋខ្មែរទាំងពីរភេទ មានសិទ្ធិចូលរួមយ៉ាងសកម្មក្នុង
ជីវភាពនយោបាយ សេដ្ឋកិច្ច សង្គមកិច្ច និងវប្បធម៌របស់ប្រទេសជាតិ។

សេចក្តីស្នើទាំងឡាយរបស់ប្រជាពលរដ្ឋ ត្រូវបានទទួលការ
ពិនិត្យ និងដោះស្រាយយ៉ាងហ្មត់ចត់ពីអង្គការរដ្ឋ ។

មាត្រា ៣៦ :

ប្រជាពលរដ្ឋខ្មែរទាំងពីរភេទ មានសិទ្ធិជ្រើសរើសមុខរបរសម
ស្របតាមសមត្ថភាពរបស់ខ្លួន តាមសេចក្តីត្រូវការរបស់សង្គម ។

ប្រជាពលរដ្ឋខ្មែរទាំងពីរភេទ មានសិទ្ធិទទួលបានប្រាក់បំណាច់ស្មើ
គ្នា ចំពោះការងារដូចគ្នា ។

ការងារមេផ្ទះ មានតំលៃស្មើគ្នានឹងកំរៃដែលបានមកពីការងារ
ដែលធ្វើនៅក្រៅផ្ទះ ។

ប្រជាពលរដ្ឋខ្មែរទាំងពីរភេទ មានសិទ្ធិទទួលបានការធានារ៉ាប់រងសង្គម និងអត្ថប្រយោជន៍ខាងសង្គមកិច្ច ដែលមានចែងក្នុងច្បាប់ ។

ប្រជាពលរដ្ឋខ្មែរទាំងពីរភេទ មានសិទ្ធិបង្កើតសហជីព និងចូលជាសមាជិកសហជីពនេះ ។

ការរៀបចំ និងការប្រព្រឹត្តទៅនៃសហជីព នឹងមានកំណត់ក្នុងច្បាប់ ។

មាត្រា ៣៧ :

សិទ្ធិធ្វើកូដកម្ម និងធ្វើបាតុកម្មដោយសន្តិវិធី ត្រូវយកមកអនុវត្តនៅក្នុងក្របខ័ណ្ឌនៃច្បាប់ ។

មាត្រា ៣៨ :

ច្បាប់ រ៉ាប់រង មិនឱ្យមានការរំលោភបំពានលើរូបរាងកាយ បុគ្គលណាមួយឡើយ ។

ច្បាប់ ការពារជីវិត កិត្តិយស និងសេចក្តីថ្លៃថ្នូររបស់ប្រជាពលរដ្ឋ ។

ការចោទប្រកាន់ ការចាប់ខ្លួន ការឃាត់ខ្លួន ឬការឃុំខ្លួនជនណាមួយនឹងអាចធ្វើទៅកើតលុះត្រាតែអនុវត្តត្រឹមត្រូវតាមបញ្ញត្តិច្បាប់

ការបង្ខិតបង្ខំ ការធ្វើបាតុកម្មរាងកាយ ឬប្រព្រឹត្តកម្មណា

មួយដែលបន្ថែមទម្ងន់ទណ្ឌកម្ម អនុវត្តចំពោះជនជាប់ឃុំឃាំង ឬជាប់ ពន្ធនាគារ ត្រូវហាមឃាត់មិនឱ្យធ្វើឡើយ ។ អ្នកដៃដល់ អ្នករួម ប្រព្រឹត្ត និងអ្នកសមគំនិត ត្រូវទទួលទោសតាមច្បាប់ ។

ការទទួលសារភាព ដែលកើតឡើងពីការបង្ខិតបង្ខំតាមផ្លូវ កាយក្តី តាមផ្លូវចិត្តក្តី មិនត្រូវទុកជាភស្តុតាងនៃពិរុទ្ធភាពទេ ។

វិមតិសង្ស័យ ត្រូវបានជាប្រយោជន៍ដល់ជនជាប់ចោទ ។

ជនជាប់ចោទណាក៏ដោយ ត្រូវទុកជាមនុស្សឆ្លាតទោស ដរាប ណាតុលាការមិនទាន់កាត់ទោសជាស្ថាពរ ។

ជនគ្រប់រូបមានសិទ្ធិការពារខ្លួនតាមផ្លូវតុលាការ ។

មាត្រា ៣៩ :

ប្រជាពលរដ្ឋខ្មែរមានសិទ្ធិប្តឹងបរិហារ ប្តឹងឥរិ ឬប្តឹងទារ សំណងជួសជុលការខូចខាត ដែលបណ្តាលមកពីអំពើខុសច្បាប់របស់ អង្គការរដ្ឋ របស់អង្គការសង្គម និងរបស់បុគ្គលិកនៃអង្គការទាំងនោះ។ ការដោះស្រាយបណ្តឹងឥរិ និងសំណងជួសជុលការខូចខាត ជាសមត្ថ កិច្ចរបស់តុលាការ ។

មាត្រា ៤០ :

សេរីភាពក្នុងការដើរឆ្ងាយជិត និងតាំងទីលំនៅក្នុងស្ថានភាព
ស្របច្បាប់របស់ប្រជាពលរដ្ឋ ត្រូវបានគោរព ។

ប្រជាពលរដ្ឋខ្មែរ អាចចេញទៅតាំងទីលំនៅនៅប្រទេសក្រៅ
ប្រទេសត្រូវបានមករិញ្ញាត ។

ការរក្សាសិទ្ធិមិនឱ្យរំលោភលើលំនៅឋាននិងអាទិភាពនៃការ
ឆ្លើយឆ្លងតាមលិខិត តាមសារទូរលេខ ទូរពុម្ព ទូរគមន៍ និងតាម
ទូរស័ព្ទ ត្រូវបានធានា ។

ការរែកឆេរលំនៅឋាន សម្ភារៈ រត្ន និងលើរូបបុគ្គល ត្រូវ
ធ្វើឱ្យស្របនឹងបញ្ញត្តិច្បាប់ ។

មាត្រា ៤១ :

ប្រជាពលរដ្ឋខ្មែរ មានសេរីភាពខាងការបញ្ចេញមតិរបស់ខ្លួន

---

* Note: The types of complaint established by article 39 are legally precise under Cambodian law: an individual may submit a complaint legally challenging a breach of the law (*bandoeng tava*) by a State official that interferes directly with his or her rights or interests, and may seek compensation for any damage suffered (*bandoeng team tea samnong*), whereas anyone may in the public interest submit a denunciation (*bandoeng barihar*) of an illegal act, even if their rights or interests are not directly affected.

សេរីភាពខាងសារពត៌មាន សេរីភាពខាងការបោះពុម្ពផ្សាយ សេរីភាពខាងការប្រជុំ ។ ជនណាក៏ដោយ មិនអាចឆ្លៀតប្រើសិទ្ធិនេះ ដោយរំលោភ នាំឱ្យប៉ះពាល់ដល់កិត្តិយសរបស់អ្នកដទៃ ដល់ទំនៀម ទម្លាប់ល្អរបស់សង្គម ដល់សណ្តាប់ធ្នាប់សាធារណៈ និងដល់សន្តិសុខ ជាតិបានឡើយ ។

របបសារពត៌មាន ត្រូវរៀបចំឡើងដោយច្បាប់ ។

មាត្រា ៤២ :

ប្រជាពលរដ្ឋខ្មែរ មានសិទ្ធិបង្កើតសមាគម និងគណបក្ស នយោបាយ ។ សិទ្ធិនេះត្រូវកំណត់ក្នុងច្បាប់ ។

ប្រជាពលរដ្ឋខ្មែរទាំងឡាយ អាចចូលរួមក្នុងអង្គការមហាជន ជួយគ្នាទៅវិញទៅមក ការពារសមិទ្ធផលជាតិ និងសណ្តាប់ធ្នាប់សង្គម

មាត្រា ៤៣ :

ប្រជាពលរដ្ឋខ្មែរទាំងពីរភេទ មានសិទ្ធិពេញទីខាងជំនឿ ។ សេរីភាពខាងជំនឿ និងការប្រតិបត្តិខាងផ្លូវសាសនា ត្រូវបានរដ្ឋធា នាក្នុងលក្ខខណ្ឌដែលមិនប៉ះពាល់ដល់ជំនឿ ឬសាសនាដទៃទៀតដល់ សណ្តាប់ធ្នាប់ និងសន្តិសុខសាធារណៈ ។

ព្រះពុទ្ធសាសនា ជាសាសនារបស់រដ្ឋ ។

មាត្រា ៤៤ :

ជនណាក៏ដោយ ទោះជាបុគ្គលក្តី ជាសមូហភាពក្តី មានសិទ្ធិ
ជាម្ចាស់កម្មសិទ្ធិ។ មានតែបុគ្គល ឬនីតិបុគ្គលដែលមានសញ្ញា
ាតិ ជាខ្មែរទេ ទើបមានសិទ្ធិជាម្ចាស់កម្មសិទ្ធិលើដីធ្លី ។

កម្មសិទ្ធិករជនស្របច្បាប់ បិតនៅក្រោមការគាំពារនៃច្បាប់។

ដែលនឹងដកហូតកម្មសិទ្ធិអំពីជនណាមួយបាននោះ លុះត្រាតែ
ប្រយោជន៍សាធារណៈតម្រូវឱ្យធ្វើ ក្នុងករណីដែលច្បាប់បានបញ្ញត្តិទុក
ហើយត្រូវផ្តល់សំណងជាមុន ដោយសមរម្យ និងយុត្តិធម៌ ។

មាត្រា ៤៥ :

ការរើសអើងគ្រប់ប្រភេទប្រឆាំងនឹងស្ត្រីភេទ ត្រូវបំបាត់
រាល់ចោល។

ការធ្វើអាជីវកម្មលើការងាររបស់ស្ត្រី ត្រូវហាមឃាត់ ។

បុរស និងស្ត្រី មានសិទ្ធិស្មើគ្នាក្នុងគ្រប់វិស័យទាំងអស់ ជា
ពិសេស ក្នុងអាពាហ៍ពិពាហ៍ និងគ្រួសារ ។

អាពាហ៍ពិពាហ៍ ត្រូវធ្វើតាមលក្ខខណ្ឌដែលមានចែងក្នុងច្បាប់
និងតាមគោលការណ៍ស្ម័គ្រចិត្ត ប្តីមួយ ប្រពន្ធមួយ ។

មាត្រា ៤៦ :

អំពើលក់ដូរមនុស្ស អំពើធ្វើអាជីវកម្មផ្នែកពេស្យាកម្ម និងអំពើ

អាសអាភាសដែលប៉ះពាល់ដល់សេចក្តីថ្លៃថ្នូររបស់នារី ត្រូវហាមឃាត់។

ត្រូវហាមឃាត់មិនឱ្យមានការបញ្ឈប់នារីពីការងារ ដោយមូលហេតុមានគភ៌ ។ នារីមានសិទ្ធិយប់សំរាក នៅពេលសំរាលកូន ដោយទទួលបានប្រាក់បៀវត្ស និងដោយមានការធានារក្សាសិទ្ធិអតីតភាពក្នុងការងារ និងអត្ថប្រយោជន៍សង្គមផ្សេងៗទៀត ។

រដ្ឋ និងសង្គម យកចិត្តទុកដាក់បង្កលក្ខណៈឱ្យនារី ជាពិសេសនារីនៅជនបទ ដែលគ្មានទីពឹង បានទទួលការឧបត្ថម្ភ ដើម្បីមានមុខរបរ មានលទ្ធភាពរៀនសូត្រ ឱ្យកូនទៅរៀន និងមានជីវភាពរស់នៅសមរម្យ ។

មាត្រា ៤៧ :

មាតាបិតាមានកាតព្វកិច្ចចិញ្ចឹម ថែរក្សា និងអប់រំកូនឱ្យទៅជាពលរដ្ឋល្អ ។

កូនមានករណីយកិច្ចចិញ្ចឹម និងបីបាច់ថែរក្សាមាតាបិតាដែលចាស់ជរា តាមទំនៀមទំលាប់ខ្មែរ ។

មាត្រា ៤៨ :

រដ្ឋ ធានារក្សាការពារសិទ្ធិរបស់កុមារ ដែលមានចែងក្នុងអនុសញ្ញាស្តីពីកុមារ ជាពិសេសសិទ្ធិមានជីវិតរស់នៅ សិទ្ធិទទួលបានការអប់រំ រៀនសូត្រ សិទ្ធិត្រូវបាន

ានទទួលការគាំពារក្នុងស្ថានការណ៍មានសង្គ្រាម
និងការការពារប្រឆាំងនឹងអាជីវកម្មសេដ្ឋកិច្ច ឬកាមគុណលើកុមារ ។

រដ្ឋគាំពារប្រឆាំងនឹងការងារទាំងឡាយ ដែលអាចធ្វើអោយ
ខូចដល់ការអប់រំ និងការរៀនសូត្ររបស់កុមារ ឬដែលនាំឱ្យអន្តរាយ
ដល់សុខភាព ឬសុខុមាលភាពរបស់កុមារ ។

មាត្រា ៤៩ :

ប្រជាពលរដ្ឋខ្មែរគ្រប់រូប ត្រូវគោរពរដ្ឋធម្មនុញ្ញ និងគោរព
ច្បាប់ ។

ប្រជាពលរដ្ឋខ្មែរគ្រប់រូប មានកាតព្វកិច្ច រួមចំណែកកសាង
ប្រទេសជាតិ និងការពារមាតុភូមិ ។

កាតព្វកិច្ចការពារមាតុភូមិ ត្រូវអនុវត្តតាមបញ្ញត្តិច្បាប់ ។

មាត្រា ៥០ :

ប្រជាពលរដ្ឋខ្មែរទាំងពីរភេទ ត្រូវគោរពគោលការណ៍អធិប
តេយ្យជាតិ និងលទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យ សេរីពហុបក្ស ។

ប្រជាពលរដ្ឋខ្មែរទាំងពីរភេទត្រូវគោរពព្រះម្សៀតសាធារណៈ
និងកម្មសិទ្ធិស្របច្បាប់របស់ឯកជន ។ [...]

ជំពូកទី ៤: អំពីរបបនយោបាយ

មាត្រា ៥១ : -៤៦

ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជាអនុវត្តរបបនយោបាយប្រជាធិបតេយ្យ សេរីពហុបក្ស ។

ប្រជាពលរដ្ឋខ្មែរ ជាម្ចាស់វាសនានៃប្រទេសជាតិរបស់ខ្លួន ។

អំណាចទាំងអស់ ជារបស់ប្រជាពលរដ្ឋ ។ ប្រជាពលរដ្ឋប្រើអំណាចរបស់ខ្លួន តាមរយៈរដ្ឋសភា ព្រឹទ្ធសភា រាជរដ្ឋាភិបាល និងសាលាជំរះក្តី ។

អំណាចបែងចែកដាច់ពីគ្នា រវាងអំណាចនីតិបញ្ញត្តិ អំណាចនីតិប្រតិបត្តិ និងអំណាចតុលាការ។ [...]

ជំពូកទី ៦: អំពីអប់រំ វប្បធម៌ និងសង្គមកិច្ច

មាត្រា ៦៥ :

រដ្ឋត្រូវការពារ និងលើកស្ទួយសិទ្ធិរបស់ប្រជាពលរដ្ឋ ក្នុងការទទួលបានការអប់រំប្រកបដោយគុណភាពនៅគ្រប់កំរិត និងត្រូវចាត់វិធានការគ្រប់បែបយ៉ាងជាជំហានៗ ដើម្បីអោយការអប់រំនេះ បានទៅដល់ប្រជាពលរដ្ឋគ្រប់រូប ។

រដ្ឋយកចិត្តទុកដាក់ លើវិស័យអប់រំកាយ និងកីឡា ដែលជាសុខុមាលភាពរបស់ប្រជាពលរដ្ឋខ្មែរគ្រប់រូប ។

មាត្រា ៦៦ :

រដ្ឋកសាងប្រព័ន្ធអប់រំមួយពេញលេញ និងឯកភាព នៅទូទាំងប្រទេស ដែលធានាឱ្យបាននូវគោលការណ៍សេរីភាពខាងសិក្សាធិការ និងគោលការណ៍សមភាពក្នុងការអប់រំ ដើម្បីឱ្យប្រជាពលរដ្ឋគ្រប់រូប មានភ័យសំណាងគ្រប់គ្រាន់ ស្មើគ្នា ក្នុងការកសាងជីវិត ។

មាត្រា ៦៨ :

រដ្ឋផ្តល់កិច្ចការអប់រំផ្នែកបឋម និងមធ្យមសិក្សា នៅសាលា រៀនសាធារណៈ សំរាប់ប្រជាពលរដ្ឋគ្រប់រូប ដោយឥតបង់ថ្លៃ ។

ប្រជាពលរដ្ឋ ត្រូវបានទទួលការអប់រំយ៉ាងតិចប្រាំបួនឆ្នាំ ។

រដ្ឋជួយផ្សព្វផ្សាយនិងលើកតម្កើងសាលាបាលី និងពុទ្ធិកសិក្សា។

មាត្រា ៧២ :

សុខភាពរបស់ប្រជារាស្ត្រត្រូវបានធានា ។ រដ្ឋយកចិត្តទុកដាក់ ដល់ការការពារជម្ងឺ និងព្យាបាលជម្ងឺ។ ប្រជារាស្ត្រក្រីក្រត្រូវបានទទួល ការពិនិត្យរោគដោយឥតបង់ថ្លៃនៅតាមមន្ទីរពេទ្យ គិលានដ្ឋាន និង មន្ទីរសម្ភពសាធារណៈ ។

រដ្ឋរៀបចំឱ្យមានគិលានដ្ឋាន និងមន្ទីរសម្ភពដល់ជនបទ ។

មាត្រា ៧៣ :

រដ្ឋយកចិត្តទុកដាក់ចំពោះកុមារ និងមាតា ។ រដ្ឋរៀបចំឱ្យ
មានទារកដ្ឋាន និងជួយឧបត្ថម្ភនារីដែលមានកូនច្រើនក្នុងបន្ទុក ហើយ
ឥតទីពឹង ។

មាត្រា ៧៤ :

រដ្ឋជួយឧបត្ថម្ភជនពិការ និងគ្រួសារយុទ្ធជន ដែលបានបូជា
ជីវិត ដើម្បីប្រទេសជាតិ ។

មាត្រា ៧៥ :

រដ្ឋ មាត់ចែងអោយមានរបបសន្តិសុខសង្គម ដល់កម្មករ និង
និយោជិក ។

ជំពូកទី ១១ ថ្មី: អំពីអំណាចតុលាការ

មាត្រា ១២៨ : - ថ្មី (មាត្រា១០៩ ចាស់)

អំណាចតុលាការ ជាអំណាចឯករាជ្យ ។

អំណាចតុលាការ ធានារក្សាអនាគតិ និងការពារសិទ្ធិ
សេរីភាពរបស់ប្រជាពលរដ្ឋ ។

អំណាចតុលាការ គ្របដណ្តប់ទៅលើរឿងក្តីទាំងអស់ រួម
ទាំងរឿងក្តីរដ្ឋបាលផង ។

អំណាចនេះ ត្រូវប្រគល់ឱ្យតុលាការកំពូល និងសាលាជំរះក្តី

គ្រប់ផ្នែក និងគ្រប់ជាន់ថ្នាក់ ។

មាត្រា ១២៩ : - ថ្មី (មាត្រា១១០ ចាស់)

ការជំរះក្តីផ្តល់យុត្តិធម៌ ត្រូវធ្វើក្នុងនាមប្រជារាស្ត្រខ្មែរ តាម
នីតិវិធី និងច្បាប់ជាធរមាន ។

មានតែចៅក្រមទេ ដែលមានសិទ្ធិជំរះក្តី។ ចៅក្រមត្រូវបំពេញ
ភារកិច្ចនេះ ដោយគោរពច្បាប់ យ៉ាងម៉ឺងម៉ាត់ និងឱ្យអស់ពីជួងចិត្ត
និងសម្បជញ្ញៈរបស់ខ្លួន ។

មាត្រា ១៣០ : - ថ្មី (មាត្រា១១១ ចាស់)

គ្មានអង្គការណាមួយ នៃអំណាចនីតិបញ្ញត្តិ ឬនីតិប្រតិបត្តិ
អាចទទួលអំណាចតុលាការអ្វីបានឡើយ ។

មាត្រា ១៣១ : - ថ្មី (មាត្រា១១២ ចាស់)

មានតែអង្គការអយ្យការទេ ដែលមានសិទ្ធិធ្វើបណ្តឹងអាជ្ញា ។

មាត្រា ១៣២ : - ថ្មី (មាត្រា១១៣ ចាស់)

ព្រះមហាក្សត្រទ្រង់ជាអ្នកធានាឯករាជ្យនៃអំណាចតុលាការ។
ឧត្តមក្រុមប្រឹក្សានៃអង្គចៅក្រម ជួយព្រះមហាក្សត្រក្នុងកិច្ចការនេះ ។

[...]

សេចក្តីសម្រេចរបស់ក្រុមប្រឹក្សាធម្មនុញ្ញ
លេខ១៩២/០០៧/២០០៧ ចុះថ្ងៃទី១០ កក្កដា ២០០៧
ស្តីពីការអនុវត្តសិទ្ធិសញ្ញាសិទ្ធិមនុស្សអន្តរជាតិ
ដោយគូលាការនៃកម្ពុជា

សំគាល់: ការសម្រេចសេចក្តីដ៏សំខាន់នេះ ដោយក្រុមប្រឹក្សាធម្មនុញ្ញ គូសបញ្ជាក់ពីទីតាំងរបស់សន្ធិសញ្ញាសិទ្ធិមនុស្សអន្តរជាតិនៅក្នុងច្បាប់ កម្ពុជា និងពីការអនុវត្តដោយផ្ទាល់ នៅចំពោះមុខតុលាការ ។

រឿងក្តីដែលពាក់ព័ន្ធនឹងច្បាប់មួយគឺច្បាប់ស្តីពីស្ថានទម្ងន់ទោសនៃបទ ឧក្រិដ្ឋដែលទំនងជាបំពានបទបញ្ញត្តិនៃអនុសញ្ញាស្តីពីសិទ្ធិកុមារដែល ត្រូវបានការពារដោយមាត្រា៣១ និងមាត្រា៤៨ នៃរដ្ឋធម្មនុញ្ញ ។ ក្រុមប្រឹក្សាធម្មនុញ្ញបានសម្រេចថា ច្បាប់ស្តីពីស្ថានទម្ងន់ទោសនៃបទ ឧក្រិដ្ឋ មិនអធម្មនុញ្ញភាពទេ ពីព្រោះរដ្ឋសភា មិនដែលមានបំណងរំ លោភអនុសញ្ញានេះឡើយ ។ ថៅក្រមមានកាតព្វកិច្ចត្រូវអនុវត្តច្បាប់ នីមួយៗ នៅក្នុងក្របខ័ណ្ឌនៃរដ្ឋធម្មនុញ្ញ និងសន្ធិសញ្ញាសិទ្ធិមនុស្ស

**Գրանցանքի
սմ համար ցանցային**

Վանկ

ՍՄՀ համար 1000 / 2020

վերին եւ ներքին համար

Վանկային

ՍՄՀ համար 1000 / 2020

վերին եւ ներքին համար

Մասնակցություն

- Վանկային քաղաքապետարան
- Վանկային քաղաքի ՍՄՀ համար 1000 / 2020 վերին եւ ներքին համար ցանցային վերաբերյալ եւ ներքին վերաբերյալ
- Վանկային քաղաքի ՍՄՀ համար 1000 / 2020 վերին եւ ներքին համար ցանցային վերաբերյալ արտաքին համար ցանցային վերաբերյալ
- Վանկային քաղաքի եւ ներքին համար ցանցային քաղաքապետարանում առաջ մեղմ քաղաքապետարանի վերաբերյալ վերաբերյալ քաղաքապետի քաղաքապետարանի վերաբերյալ քաղաքապետարանի վերաբերյալ քաղաքապետարանի վերին եւ ներքին համար ցանցային եւ ներքին

Քաղաքապետարանի անունը

Քաղաքապետարանի անունը

- Վանկային քաղաքապետարանի քաղաքապետարանում առաջ մեղմ քաղաքապետարանի վերին եւ ներքին համար ցանցային քաղաքապետարանի վերին եւ ներքին համար ցանցային վերաբերյալ քաղաքապետարանի վերին եւ ներքին համար ցանցային
- Վանկային քաղաքապետարանի վերին եւ ներքին համար ցանցային քաղաքապետարանի վերին եւ ներքին համար ցանցային քաղաքապետարանի վերին եւ ներքին համար ցանցային քաղաքապետարանի վերին եւ ներքին համար ցանցային քաղաքապետարանի վերին եւ ներքին համար ցանցային քաղաքապետարանի վերին եւ ներքին համար ցանցային

Note: The English translations of extracts from the Constitution and the decision of the Constitutional Council are unofficial translations from the Khmer original. In case of doubt, please consult the Khmer text.